1939 ий
12
НОЯБРЬ
№ 98 (597)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызал!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
Горком
орган

Октябрьский социалистический революцийын XXII идалыкше Йошкар-Олаште. Шемер-шамычын митингышт. Шолаште—ВКП(б) Обкомын секретарьже Кушнарев йолташ шемер-шамычым саламла. Фото С. Чуршуковын.

МОЛОДЕЖЬЫН ПЕРЕДОВОЙ УЖАШЫЖЫМ КОМСОМОЛ РАДАМЫШ

Пиалан молодежьын политический активностьшо кече еда кушкеш. Социалистический строительствын чыла участкылаштыже самырык рвезе ден ӱдыр-шамыч кугу инициативым проявитлат. Местный Советлашке сайлымашлан ямдылалтмаште молодежь Ленин—Сталин партийлан преданный улмыжым адак уэш ончыкта. Передовой самырык еҥ-шамыч молодежьын эн авторитетный организацийже улшо Ленинско—Сталинский комсомолыш утларак да утларак пурат.

Коммунистический партийын XVIII съездше деч вара мемнан республикыште комсомольский организаций ятыр членлан кушкын. Комсомол радам тиде жапыште 4500 еҥлан шукемын, нунын кокла гыч шагал огыл стахановец ден ударник-шамыч улыт. ВКП(б) XVIII съезд деч вара 181 первичный комсомольский организацийым угыч создатлыме.

ВЛКСМ посна райком-шамыч молодежьым комсомолыш вовлекатлымаште пашам начар огыл ыштеныт. ВЛКСМ Кырык-Марий райком несоюзный молодежь коклаште собранийым ятыр гана эртарен, самырык еҥ-шамычым тӱрлӧ кружоклашке вовлекатлен, тыгеак тушто ВКП(б) XVIII съезд деч вара комсомольский организаций 639 членлан кушкын. Тыгак южо колхозный первичный комсомольский организаций-шамычат молодежь коклаште политико-воспитательный пашам сайын шынденыт. Теве „Красное Знамя" колхозысо (Юрин район) комсомольский организаций 1939 ийыште коло кок самырык еҥым комсомолыш вовлекатлен.

Туге гынат, республикыште комсомол радамыш вовлекатлымаш удовлетворительно кая манаш нигузеат ок лий. Основной причиныже теве мошто: шуко комсомольский организаций-шамычын организационный да политический пашашт шеҥгелан кодеш. Южо комсомольский организаций-шамыч хозяйственный пашашке кугу вниманийым уделятлен, молодежь коклаште политико-воспитательный пашам виҥдаш кӱлмӧ нерген монденыт. Колхозный молодежьын активностьшо моткоч чот кушмым, тудын кугу запрос-шамыч лектын шогымым, нунын интересыштым посна комсомольский организаций-шамыч огыт учитыватле.

ВЛКСМ ЦК-н VI пленумжо пеш важный задачым шынден ыле—кажне колхозышто первичный комсомольский организацийым создатлаш, но тиде задачым ме шуктен огына ул. Республикыште 1102 колхозлаште але марте комсомольский организацийым создатлыме огыл. Тиде шот гыч Шернур районышто—137 колхозлаште, У-Тор'ял районышто—137, Йошкар-Ола районышто—100, Куженер районышто 103 колхозлаште.

ВЛКСМ южо райком-шамычын секретарьышт (Мамаев, Морозов да моло) комсомолыш вовлекатлымаш вопрос дене серьезно огыл занимательныт, тиде пашам самотекыш кудалтеныт. Молодежьым коммунистический духеш воспитатлымаште комсомолын рольжым монденыт. Йошкар-Ола районышто шагал членан первичный комсомольский организаций-шамыч чытыдыме эркын кушкыт да эркын пеҥгыдемыт.

ВЛКСМ ЦК-н VIII пленумжо шагал членан комсомольский организаций-шамычым укрепитлаш требоватлен. Республикыште таче кечылан 650 малочисленный организаций шотлалтеш. ВЛКСМ посна райком-шамыч тиде задачым шуктымаште йӧршеш ситыдымын ыштат.

Комсомолыш угыч пуртымо-шамыч дене пашам ыштыме нерген ВЛКСМ ЦК VI пленумын решенийыштыже чыла комсомольский организаций-шамыч ончылан важнейший задачым шындыме: комсомолыш угыч пурышо член-шамычым комсомольский организацийын активный пашашкыже привлекатлаш, нуным советский, профсоюзный пашаш, активный общественно-политический пашашке вовлекатлаш. Тиде кугу пашалан ВЛКСМ южо райком-шамыч значенийым придаватлен огытыл. Тиде шотышто ВЛКСМ Косолоп райком нимом ыштен огыл манаш лиеш.

Мемнан ончылно почетный задача: молодежьын передовой ужашыжым комсомол радамыш утларак вовлекатлаш; комсомолыш угыч приниматлыме самырык еҥ-шамычым Ленин—Сталин партийлан, советский калыклан преданный улмо духеш воспитатлымаш, нуным идейно-политически вооружатлымаш—комсомольский организаций-шамыч ӱмбак пеш кугу паша возлагатлалтын. Комсомолыш угыч пурышо-шамычым общественный, хозяйственный, советский пашаш вовлекатлымаш, нунылан поручнийым пумаш да шке жапыштыже контролироватлымаш, членский взносым своевременно погымаш—теве тыгай задача.

7 НОЯБРЬЫШТЕ МОСКВАШТЕ ЙОШКАР ПЛОЩАДЬЫШТЕ

СОВЕТСКИЙ КАЛЫКЫН ВООРУЖЕННЫЙ ВИЙЖЫН ПАРАДШЕ

Москвасе яндарын сылнештарыме уремла ден площадьла пайрем йӱк дене темыныт. Демонстрант шамычын шотлен пытардыме колоннышт Йошкар площадьыш каят.

9 часлан Кремлевский стена денысе чыла трибуна-шамыч темыныт. Тыште ВКП(б) ЦК член-шамыч, СССР ден РСФСР Верховный Совет депутат-шамыч, Советский Союз Герой-шамыч, Москвасе предприятий-шамычын знатный стахановецышт, инженер, писатель, ученый да кызыт уна улшо Западный Белоруссий ден Западный Украинысе Народный Собраний-шамычын депутатышт присутствоватлат.

10 шагат жап. Торжественный тымыкым кӱдырчӧ гай сово кырымаш да саламлымаш нарушатлат. Армий да калык шкенжын вождьшым Сталин йолташым да тудын верный соратникше-шамычым саламлат.

Трибуныш Сталин, Молотов, Л. М. Каганович, Андреев, Микоян, Берия, Шверник, Маленков, Димитров, Шкирятов, Щербаков, Мануильский, Булганин, Вышинский да моло йолташ-шамыч кӱзат.

Войска-шамычым ончен эртымек Ворошилов йолташ мавзолей трибуныышко кӱза. Тудо красноармеец, командир, начальник, комиссар да политработник-шамыч деке, пашазе, колхозник-шамыч ден интеллигентный трудын пашаенже-шамыч деке, польский панский иго деч утарыме украинский ден белорусский калык-шамычын представительышт деке речь дене обратитлалтеш. ВКП(б) ЦК ден СССР правительствын поручнийышт почеш Ворошилов йолташ нуным великий Октябрьский революцийын XXII идалыкше дене саламла.

Шке речьшым пытарышыла, Ворошилов йолташ провозглашатла:

— Вияш лийже мемнан великий да мудрый Сталин!

Сталин йолташ лӱмеш восторженный „ура" площадь ӱмбалне икмыняр минут жап йоҥгалт шога. „Интернационал" торжественно шокта. Орудийный салют шергылтеш.

10 часат 30 минут. Команда шокта—да войска-шамыч тарванат. Торжественный марш тӱҥалеш.

Варажым Йошкар-Армийын военный академийысе слушатель-шамыч каят. Шем шинелян моряк-шамыч колонна кая. Площадьыште монолитный строй дене Москвасе стрелковый дивизийын пехотный частьше эрта.

11 шагатат 35 минут. Волгенче гай писе скорость дене площадь гыч первый могучий танк-шамыч эртат. Бронемашин-шамыч шып эртат. Танк-шамыч наземный вооруженный вий-шамычын парадыштым замыкатлат.

Ӱлыч эртыше пыл-шамыч в эдушный парадым эртараш пуэн огытыл. Туге гынат, кунам демонстрант-шамыч колонна Йошкар площадь гыч эртенныт, тунам саламлымаш симфонийыш самолет мотор-шамычын йӱкышт уш еныт.

Военный парадын пытартыш участникше-шамычым ужатен, трибуна-шамыч боец ден командир шамычым, Советский Союз вооруженный вийын чапле представительыштым саламлен, совым кырат.

84

Агитмассовый пашам огеш акле

Местный Советлашке сайлымаш кампаний комсомольский организаций-шамычлан—пеш кугу политический экзамен. Кажне комсомольский организаций, кажне комсомолец тиде кампанийыште активный участийым приниматлышаш.

Но Йошкар-Ола автогужтрест пеленсе комсомольский организаций агитационно-массовый пашам путырак начар ышта.

ВЛКСМ комитет секретарь А. А. Беляева йолташ—мемнан комсомолец-шамыч чыланат избирательный законым тунемыт—манын кутыра, а чынжым гын занятий шотлан гына эрталралтеш. Садлан комсомолец-шамыч В. А. Жданов, И. Е. Поскаев, И. И. Дитрев йолташ-шамыч могай избирательный участкыште да округышто голосоватлаш тӱҥалмыштымат огыт пале.

В. А. Жданов йолташ занятийыште ик гана вӧлэ лийын, сандене даже сайлымаш кечымат ок пале.

Комсомолка Д. Я. Новоселова йолташым 8-ше избирательный участкысе 36-шо округышко агитаторлан шукертак выделитлыме, но таче марте занятийым эше эртарен огыл.

ВЛКСМ комитет секретарь Беляева йолташ тыге ойла:—Новоселова йолташ шке участкыштыже агитационно-массовый пашам сай ышта.

Тидыже Беляева йолташын агитмассовый пашам аклыдымашыжым гына ончыкта.

Тыгай положений чыташ лийдыме. ВЛКСМ горкомлан автогужтрестысе комсомольский организацийын пашажым терген налман да агитационно-массовый пашам кызытак саемдаш кӱлеш.

В. Борисов.

Избирательный законым тунемыт

Шемер депутат-шамычын областной, районный, поселковый да сельский Советлашкышт сайлымаш нерген Положенийым „Олманур" колхозын (Куженгер район) члениже-шамыч сайын изучатлат. Агитатор К. П. Кошкина йолташ сайын умылтара. Тидеч посна, между народный положений нергенат колхозник-шамычлан эреак умылтара.

Таныгин.

Марпединститутын марксизм-ленинизм кабинетыштыже студент-шамыч консультаций годым.
Снимкыште: (шола гыч) А. П. Малышев, Б. В. Зинкевич (Марпединститутын марксизм ленинизм кабинетын кафедра дене заведующийже), Е. И. Акутина, А. М. Горинова да С. Г. Григорьев йолташ-шамыч.
Фото М. Чуршуковын.

САМЫРЫК БОЕЦ-ШАМЫЧ БОЕВОИ ВЫЧКЫМ НАЛЫТ

Н-ский частьын ик подразделенийже дене старший лейтенант Свядищ йолташ командоватла. Тыште РККА-ш тенийсе ийын призыватлалтше самырык боец-шамыч тунемыт, боевой выучкым налыт. Нуно эрдене эр кӱчык жапыште ик ен семын кынелыт да кажне кечым пенгыде расписаний почеш строгий режим дене эртарат. Нуно РККА устав-шамычым лончылат, боевой оружийым—винтовкым, пулеметым тунемыт, строевой, физический да политический подготовка дене занималат. Тыште моло тӱрлӧ шуко дисциплина уло. Йошкар Армий—самырык советский гражданин-шамычым воспитатлыше подлиный школа—тидым кажне красноармеец пала.

Красноармеец-шамыч коклаште шуко тӱрлӧ специалист-шамычым ужаш лиеш. Нуно фабрика ден заводла гыч, колхозла гыч, учрежденийла гыч толыныт. Армийыш толмышт марте техниклан, слесарьлан, токарьлан, бухгалтерлан, учительлан, врачлан ыштеныт. 7 классым тунем пытарыдыме ик енгат уке манаш лиеш. Партийность шотыштат чапле сӱрет коеш. Комсомолышто шогыдымо красноармеец-шамыч 5—6 процент гына, молышт чылан комсомолец, ВКП(б) член да кандидат-шамыч улыт.

Подразделенийсе чыла взвод, отделений да красноармеец-шамыч ваш-ваш соревноватлат. Великий Октябрьский социалистический революцийын XXII идалыкшым боевой да политический подготовкышто сай да отлично оценка дене вашлийыныт.

Коммунист ден комсомолец-шамыч боевой ден политический подготовкышто, пенгыде воинский дисциплина верч кучедалмаште вӱден кайше рольыштым сайын палат, соревнованийыште нуно застрельщик улыт. Голушко, Шапочкин, Лядов да моло ятыр йолташ-шамыч тӱҥалтыш кече гычак образцовый результатым ончыктат. Отлично тунемше Угрюмов ден Шишков йолташ-шамычым командований отделений командирын обязанностьым шуктен шогаш ойырен.

Чыла красноармеец-шамыч кокла гыч ий шот дене эн самырык—комсомолец К. Г. Матушкин йолташ. Тудо 1921 ийыште шочын, кодшо учебный ийыште средний школым тунем пытарен. „Всеобщий воинский обязанность нерген" у закон 18 ияш самырык советский гражданинлан славный Йошкар Армий радамыш шогалаш правам пуэн.

— Чыла йолташем-шамыч семынак мыят кугу куанымаш да гордость дене—манеш Матушкин йолташ,—Йошкар Армийыш шкемын почетный обязанностьым шукташ толынам.

Йошкар Армийын боецше лиймаш, советский калыкын эркан да куанымашан илышыжым, чапле Советский родинам оружий дене арален шогымаш—эн кугу честь да пиал. Тиде шонымаш—кажне боецын шонымыжо.

Н-ский часть,
И. А. Александров.

КОМСОМОЛЕЦ ЛӰМЫМ ПАШАШТ ДЕНЕ ОПРАВДАТЛАТ

Пивактинский чодра деч торак огыл, лапкарак верыште, Кундыш вӱд voктене кас кече велышкыла шуйналтын ужаргалше уреман ял шинчен. Тыште кас еда гармоньым кидышке налын, урем мучко мӧнгеш-оньыш коштын рвезе-шамыч кычкырен мурeныт. Ялыште тамле омо дене мален кийше-шамычын омыштым кӱрын, малаш эрыкым пуэн огытыл. Адак шыже йӱдым ӱдыр-шамычын шинчаш погынымо пӧртышкышт чумырген пуреныт да южгынам хулиганитлымашат лийын.

* * *

Тыге вич ий ожно „Марий кундыш" колхозысо молодежь шкенжын яра жапшым эртарен. Рвезе-шамыч культурно канен моштен огытыл. Тунам колхозышто нимогай культурно-массовый паша уке улмаш да тиде пашам организоватлен, вуйлатен моштышо енжат лийын огыл.

Жап эртен да эртен. Яра жапым культурно эртарышаш нерген серьезно шоналтен, переломым ыштышашым илыш требоватлен. Тиде требованийым „Марий кундыш" колхозын самырык члене Кудрявцев Иван Фектистович умлен. Но кужеч тӱҥалашыже Иван корным муын огыл. Садлан тудат эн первойракше моло рвезе-шамыч дене ушнен, нунын дене коштын. Туге гынат, тудо коклан газетым лудын, шагал тунеммашыжым нӧлталын. Варажым ялыште шкетак комсомолышко пурен.

Комсомолыш пурымекыже ик ий гыч Кукмарий лудмо пӧрт вуйлатышылан шогале. Тунам Иван молодежь коклаште авторитетым нале, массово-политический пашам виянгдыш. Шкенжын колхозысо да „1-май" колхозысо молодежьым поген комсомольский организацийым почо. Вес ийын колхоз председатель лие, молодежь дене эше утларак пенгыде кылым кучен. 1938 ийыште ВКП(б) членыш кандидатлан пурыш да авторитетше, паша ышташ способный улмыжлан избиратель-шамыч Кукмарий ял совет председательлан сайлышт. Ындыже молодежьын йодмыжым удовлетворитлаш утларак кугу йӧн лие. Молодежь тудлан нойыде полшен, сандене ял совет районышто ик ончыл верыш лектын.

* * *

„Марий кундыш" колхоз пелен комсомольский организаций почмылан ынде ныл ият эртен. Комсомольский организаций почмо деч вара тиде колхоз ятыр виянгын, илышат ятыр ваштaлтын. Колхоз чыла шотыштат ял советыште ик ончыл верым налын шога.

Кызыт тиде колхозышто молодежь жапым тошто семын огеш эртаре. Яра жапым культурно эртарашлан колхозышто красный уголокым почмо. Правленийыште вождь-шамычын портретыштым пижыктылме. Красный уголокышто „Марий Коммун", „Марийская Правда", „Ленин ой", „Рвезе Коммунист", „Ударник" газета да шуко тӱрлӧ журнал-шамыч улыт. Адак патефон уло. Тыштке кас еда яра жапышт годым изижекугужо погынен газетым йӱкын лудыт, патефоным колыштыт. Политзанятийым кӱрылтде эртарат.

Колхозышто комсомолец-шамыч кугу авторитетан улыт. Сандене колхозник-шамыч комсомолец-шамычлан ответственный пашам доверитленыт. Теве Кудрявцев Иван—колхозын председательже, Кудрявцев Митрофан—бригадир.

Колхоз комсомолец-шамычын вуйлатымышт дене ий еда виянгеш да уланеш. Тыште кум-ныл ий ончыч 5 озанлык ушкалдыме улыт ыле да нимогай у строительство, ферма, машина-шамыч лийын огытыл. А кызыт ушкалдыме озанлык иктат уке да конный двор ым, машина шындылаш сарайым, кинде опташ складым, правлений пӧртым угыч ыштыме. Жаткым, молотилкым, сортировкым налме. МТФ-ыште породистый вольык лийын, тудо 10 тӱжем дене доходым пуа. Адак кызыт „Общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н постановленийже лекме деч вара 10 шорык ден ОТФ-ым организоватлыме.

Тиде колхозышто массово-политический пашам кӱлеш кӱкшытыш шындыме. Кызыт шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлашлан ямдылалтмаште тиде колхозысо агитатор-шамыч эн сай показательым ончыктат. Агитатор—комсомолец-шамыч Кудрявцев Иван, Кудрявцев Митрофан, Кудрявцев Никита, Медведев Николай йолташ-шамыч сайлыме нерген Положенийым изучатлыме дене 6 занятий гыч эртареныт да чыла колхозникым тиде пашаш вовлекатленыт.

Комсомолец-шамыч комсомолец лӱмыштым пашашт дене оправдатлат.

Предоктябрьский социалистический соревнованийыш ушнен шке ӱмбакышт налме обязательстволам честь дене шуктеныт. Тачe кечылан хлебопоставкым, ӱй, шыл, йытын заготовка планым, финансовый планым 100 процентлан темыме. Тыгак 300 кубометр утла чодра ямдылыме план гыч 50 процентшым темаш налме обязательствышым утыж дене теменыт.

Очий Ондре.

У-Тор'ял район,
Кукмарий ял совет.

И. Т. Якаевлан Марийский АССР-ын заслуженный артистше званийым присвоитлыме нерген

МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Сценический искусство областьыште поснак кугу заслугым ыштымылан да мастарлык шотышто путырак сайын исполнитлымылан Йошкар-Ола Марийский государственный театрын марийский драмын артистше Иван Тарасович Якаевлан Марийский АССР-ын заслуженный артистше званийым присвоитлаш да Марийский АССР Верховный Совет Президиумын почетный грамотыжо дене наградитлаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель—КАВАЛЕРОВ.
Марийский АССР Верховный Совет Президиум Секретарь—КУКИН.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт, 1939 ий 9 ноябрь.

Е. Н. Лебедевалан Марийский АССР-ын заслуженный артисткаже званийым присвоитлыме нерген

МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Сценический искусство областьыште поснак кугу заслугым ыштымылан да мастарлык шотышто путырак сайын исполнитлымылан Йошкар-Ола Марийский государственный театрын русский драмын артисткыже Елизавета Николаевна Лебедевалан Марийский АССР-ын заслуженный артисткыже званийым присвоитлаш да Марийский АССР Верховный Совет Президиумын почетный грамотыжо дене наградитлаш.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель—КАВАЛЕРОВ.
Марийский АССР Верховный Совет Президиум Секретарь—КУКИН.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт, 1939 ий 9 ноябрь.

Йошкар-Ола Марийский государственный театрын артистше-шамычым наградитлыме нерген

МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Йошкар-Ола Марийский государственный театрын 10-шо идалык юбилейжым ознаменоватлымылан лийын Марийский АССР Верховный Совет Президиумын почетный грамотыжо дене наградитлаш:

1. Иосселиани Георгий Ивановичым—марийский драмын художественный руководительжым.

2. Володарский Борис Соломоновичым—русский драмын художественный руководительжым.

3. Тихонова Анастасия Тихоновнам—марийский драмын артисткыжым.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель—КАВАЛЕРОВ.
Марийский АССР Верховный Совет Президиум Секретарь—КУКИН.

Йошкар-Ола, Совет Пӧрт, 1939 ий 9 ноябрь.

МАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫШТО

Марийский АССР Верховный Совет Президиум 9 ноябрьыште лийше заседанийже дене 79 еҥан населений дене Пинжеяльский избирательный участкым образоватлаш Юринский райисполкомлан да Суслонгерский ял совет деч 26 километрлан тораште улшо Лесозаготовительный участкысе 208 еҥан населений дене Отарский избирательный участкым образоватлаш Йошкар-Ола райисполкомлан разрешитлен.

Марийский АССР-ын заслуженный артистше-шамыч: Иван Тарасович ЯКАЕВ ден Елизавета Николаевна ЛЕБЕДЕВА.
Фото М. Чуршуковын.

Марийский государственный театрын артистше ден пашаеҥжешамычым наградитлымаш

Марийский АССР Калык Комиссар-шамыч Совет Марийский Государственный театрын 10 ияш юбилейжым палемдышашлан лийын, окса премий дене театрын артистше ден пашаеҥже-шамычым наградитлен:

Якаев Иван Тарасовичым 2.000 теҥге дене
Лебедева Елизавета Николаевнам 2.000 теҥге дене
Иосселиани Георгий Ивановичым 1.500 теҥге дене
Володарский Борис Соломоновичым 1.500 теҥге дене
Славин Всеволод Трофимовичым 1.200 теҥге дене
Савельев Сергей Ивановичым 700 теҥге дене
Тихонова Анастасия Тихоновнам 500 теҥге дене
Лебедев Филипп Осиповичым 600 теҥге дене
Сошникова Елена Георгиевнам 400 теҥге дене
Семенов Федор Андреевичым 500 теҥге дене
Байков Павел Никитичым 400 теҥге дене
Белопасов Петр Петровичым 400 теҥге дене
Смирнова Парасковья Андреевнам 700 теҥге дене
Григорьев Тимофей Григорьевичым 500 теҥге дене
Правдин Михаил Флегонтовичым 600 теҥге дене
Микош Андрей Францевичым 500 теҥге дене
Зльский Иодор Александровичым 600 теҥге дене
Казаров Михаил Петровичым 600 теҥге дене
Чиркина Елена Яковлевнам 500 теҥге дене.

ӰДЫР ДЕН КАЧЕ

I.

Шыжым кастене,
Йӱштӧ гынат,
Ӱдыр ден каче
Мутланен шинчат.

Ӱдыржӧ качылан
Ныжылгын ойла:
—Ончо, капетым,
Маска гай улат.

Тракторыш шинчат да,
Ончен куанем,
—Но, молан пашаште,
Улат, його айдем.

Вуйым сакен да,
Каче шинча,
—Тачана, тый колышт.
(Вашлий ныл шинча).

—Тые ӱшане,
Ӱшане йолташ,
Эрла тӱҥалам, мый
Пашам чот ышташ.—

Шыжым кастене,
Йӱштӧ гынат,
Ӱдыр ден каче,
Мутланен шинчат.

II

Шыжым эрдене,
Пылым шергал,
Кече шыргыжын
Лекте ончал.

Кӱртньӧ машиным,
Виян, чот кучен,
Кӱртньӧ машиным,
Микал виктарен.

Ӧрыт еҥ-шамыч,
Ӧреш Тачана
Тракторист Микале,
Эртен нормымат.

III

Тачана шоналын,
Шинчен ик эрден,
Почта йынгыкталын
Урем ден эртен.

Окна почылт кайыш
Шуялте письма.
Тачана куаныш
Ӧндале письмам.

—Пагалыме йолташем,
Йӧратыме таҥ,
Границым аралем,
Ок пуро тушман.

Тачана куанен,
Шинчен ик эрден,
Почта йынгыкталын
Урем ден эртен.

Рыбаков Вася.

ГӰЛБАНУ

(Поэма гыч ужаш).

Чодра лоҥга гыч талышналын
Йоҥгалт йогалше Сӱн эҥер
Мӱндӱр верлашке корным налын
Шарлен кая, чолга, чевер.
Эҥер воктенсе сылне олык
Ужар постом чиен, саскан;
Саска лоҥгаште порсын солык
Лойгалте; ӱдыр пеш ласкан
Пелештыш Сӱн ӱмбак ончалын:
—Мурен йогет, мотор эҥер!—
Саска орлаҥгым кормыштален
Ешарыш тудо:—Ямле вер!—
Шыман тошкалын, йӱкчӧ семын,
Миен шогале сер ӱмбак;
Тарватыш ӱдыр муро семым,
Мардеж наҥгайыш пеш умбак:
—Эҥер воктек волалын
Чевер саскам погалтем,
Ӱшан таҥем шарналын
Чечен мурем муралтем.
Амур эҥер воктене
Таҥем элнам орола.
Таҥем чылан моктеныт:
—„Мӱндӱрк ужеш орелла!"
Совет элнан эҥержым
Вончаш тӧчен самурай...
Гранит утес тун нержым
Чылт лаштыртен нӧнчык гай!—
Яндар вӱдан эҥерын сер гыч
Пасум ончале Гӱлбану,
Эҥер воктенсе кӱкшӧ вер гыч
Йырваш коеш колхоз пасу.
Пеледын мланде, чылт весемын!
Кумда пасушто, теҥыз семын,
Лӱшкен модеш мотор шыдаҥ!
Ужеш: умбалне шемшыдаҥ
Сӧралын койын, сылнын кушкын
Мӱан саскам лукташ вашка;
Кияқшым чинче лупс ден мушкын
Ужар таржат шыжген лӱшка.
Тичмаш шурнан кумда пасушко
Ончале ӱдыр йывыртен.
Эҥер воктек волалын мушко
Мотор чурийжым чевертен.
Мотор чурийже ден вургемжым
Мардеж шыман ниялтылеш;
Пеледше роза гай тӱрлемжым
Ончалын кече шыргыжеш.
Шыдаҥ воктеч ошкедыш ӱдыр,
Саска орлаҥгым кормыштал.
Шинчаже ялт волгалтше шӱдыр,—
Кузе моктенже от мурал!
Пашаште кушшо ӱдыр таҥым
Моктен, муремже шергылт кай,
Чоҥеште сылнын, шулдыраҥын,
Колхоз яллашке, шӱшпык гай!
—Ой, вӱд йога, вӱд йога,
Сӱн эҥер йолген йога!
Ой, мур йоҥга, мур йоҥга,
Ӱдыр таҥ нерген йоҥга!
Нур пашаште ӱдыр таҥ
Кушкын шуын, куатан.
Тудым ужын рвезе-влак
Шке коклаштышт мутланат:
—„Йӱкчӧ семын ошкылеш,
Кече семын шыргыжеш.
Кап-кыл чесле, пеш ару,
Тудын лӱмжӧ—Гӱлбану!
Сай пӧлекым пуэден
От керт тудым савырен:
Тудын таҥже—часовой,
Элым саклыше герой."—
Нур покшечын Гӱлбану
Йывырталын ошкылеш.
—Вучо, тый, вучал пасу,
Шӧртньӧ шурно лӧзаҥеш!
Ӱшо шурным, таҥасен
Пижына ме тӱредаш,
Шӧртньӧ гайым, куанен,
Переген поген налаш!—
Гыге манын Гӱлбану
Шыргыжалын ошкылеш.
Кугу теҥыз гай пасу
Ловыкалтын рӱпшалтеш.

Ц. адт Булат.

1939 ий, Йошкар-Ола.

РЕЙДЫМ ЭРТАРЫМАШ КУГУ ПОЛЫШЫМ ПУЭН

Общественный животноводствым развиватлыме нерген ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-н постановленийжым колхоз-шамычын шуктымыштым тергашлан рейдым эртараш манын ВЛКСМ Маробком бюро решенийым луктын ыле. Колхозлаште рейдым эртараш ВЛКСМ Кужеҥер райком райцентрысе 19 комсомолецым выделитлыш. Нуно шке йырышт колхозласе комсомольский активым чумырен, колхоз-шамычлан практический полышым оказатленыт.

Колхозлашке командироватлыме комсомолец-шамыч фермылан кормовой базым создатлымаште, у скотный дворым, свинарникым, конюшня-шамычым ыштымаште да оборудоватлымаште кӱлеш полышым пуэныт. Тидлан лӱмын кумло кок колхозлаште посна строительный бригада-шамычым организоватлыме. Комсомолец Кукушкин йолташ Токтай-Беляк ял советыште комсомольский актив гыч 12 проверочный бригадым организоватлен да нуным кажне колхозлашке прикрепитлыме. „Чашкер“ колхозышто (Токтай-Беляк ял совет) первичный комсомольский организацийын инициативыже почеш октябрь тылзыште кокымшо фермым (СТФ) организоватлыме, план почеш фермым 7 сӧсна дене укомплектоватлаш кӱлеш ыле гын, 1 ноябрьлан 25 вуйым налме. Тиддеч посна адак овцеводческо-товарный фермым угыч организоватлыме, тудым укомплектоватлашлан 8 шорыкым налме.

Але шукерте огыл тиде колхозышто 52 имньылан вӱтам ыштен шуктымо, тиде пашаште комсомолец-шамыч А. В. Макматов, И. Я. Мокеев йолташ-шамыч активный участийым приниматленыт. Фермылан грубый ден сочный кормым ситышын ямдылыме.

Комсомольский организацийын активный участийже денак „Красный Восток“ колхозышто (Кугу Ляждур ял совет) угыч овце-товарный фермым организоватлыме, 35 шорыкым налын, фермым тӱрыс укомплектоватлыме, тиддеч посна свино-товарный фермым организоватлыме.

Кок арня жапыште свино-товарный фермылан у помещенийым ыштыме, строительный бригадын руководительже - комсомолец М. И. Антропов тиде пашаште кугу инициативым проявитлен.

„Пеледыш“ колхозышто бригада вольык вӱтан лавраште, порядок деч посна улмыжым обнаружитлен. Чыла тидым тӧрлатыме, скотницалан колхозница-ударница Камаева Калина йолташым выдвигатлыме. Кокымшо овцеводческий фермым почмо да 100 процентлан укомплектоватлыме.

Куженгер район мучко рейд тӱҥалмешке 25 МТФ-м организоватлыме да 170 вуй ушкалым налме, СТФ-ым 24 да ОТФ-ым 28 организоватлыме ыле, а рейд жапыште ферма-шамыч ятыр шукемыныт. Теве—МТФ—35, СТФ—42-ыш шумэш кушкын, вольык 746 вуй марте кушкын. СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н постановленийже почеш мемнан районышто 65 СТФ лийшаш гын, ме районышто 67 фермым иметлена.

Кузнецов.

ФЕРМА-ШАМЫЧ ШУКЕМЫНЫТ

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген“ партий ден правительствын постановленийжым колхоз-шамычын шуктен толмыштым тергашлан октябрь тылзыште комсомольский организаций-шамыч рейдым эртареныт. Нуно ферма-шамычым организоватлаш да укомплектоватлаш полшеныт, вольыклан корма ямдылымаште колхоз - шамычлан практический полышым пуэныт.

Теве юнкор И Иванов йолташ мемнан редакцийыш тыге воза: „Восток“ колхозышто (Кужеҥер район) комсомольский организацийын инициативыже дене овцеводческий товарный ферма ден свиноводческий товарный фермым организоватлыме. Ферма-шамычлан 30 вуй шорык да 5 вуй сӧснам налме.

— Ты марте мемнан колхозышто ик молочно-товарный ферма гына ыле. Кызыт кокымшо овцеводческий-товарный фермым организоватлыме — манын Шернур район, „Чевер-ӱжара“ колхоз гыч Росляков Илья воза. Тиде письмаштыжак—фермылан 10 шорыкым налме манын ончыкта.

Ятыр колхозышто фермысе вольыклан вӱта шамычым телылан шокшемден улыт, кормым ситышын ямдыленыт. СССР Совнаркомын да ВКП(б) ЦК-н животноводствым развиватлыме нерген постановленийже лекмек мемнан республикыште ферма-шамыч ятыр шукемыныт, фермылаште паша утларак саемын. Комсомольский организаций-шамыч тиде шотышто кугу полышым оказатленыт.

И. Лешпаев.

УВЕРТАРЫМАШ

1939 ий 13 ноябрьыште, 10 час эрдене, Марийский АССР Верховный Советын заседаний залыштыже ВКП(б) Марийский Обкомын VIII Пленумжо лиеш.

ОНЧЫШАШ ПАША:

1. Марийский АССР шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлашлан ямдылалтмаш кайме нерген (докладчик В. М. Кушнарев йолташ).

2. ВКП(б)- XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII Пленумын решенийышт почеш Марийский комсомольский организацийын кушмыжо да пашажым перестроитлыме нерген (докладчик Щербаков йолташ).

ВКП(б) Обком Пленумын членже ден кандидатше-шамыч да ревизионный комиссийын членже-шамыч, ВКП(б) райком ден ВЛКСМ райкомын первый секретарьышт ӱжалтыт.

ВКП(б) МАРИЙСКИЙ ОБКОМ.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Мюнхэнышге взрыв

Берлин. Германский информационный бюро увертара: „8 ноябрьыште Мюнхеныште лийше национал-социалистический партийын тошто членже-шамычын торжественный заседанийышкыже Гитлер толын. Тудо речь дене выступатлен. Торжественный заседанийын пытымыжым вучыдеак Гитлер йӱдым заседаний лийме помещенийым коден каяш предполагатлыме деч ончыч Берлиныш пӧртылын. Гитлерын каймыже деч вара вашке гына тиде помещенийыште взрыв лийын. Залыште лийше национал-социалистический партийын тошто членже-шамыч коклa гыч 6 колен да 60 утла сусырген. Покушений, кудын кышаже граница вес могырыш наҥгая, Мюнхеныште виян возмущенийым тарватен. Взрывын виновникше-шамычым муышлан 500 тӱжем марка наградым пуаш сӧрымӧ“.

Мюнхеныште взрыв ыштыше-шамыч кычалалтыт

Берлин. Германский информационный бюро увертара, что Мюнхеныште покушений лиймашым расследоватлашлан чыла мера ыштылтын. Лӱмынак комиссийым ыштыме, тудо установитлен, что тиде покушений случайный огыл, а сайын да кужу жап ямдылыме террористический акт. Тидын нерген верым ойырымаш дек взрывым ямдылымашын степеньже ойлат. Покушатлаш шогалтыме вий шамыч туге шогалталтыныт, что йӧн лийме случайыште Гитлер пушталтшаш улмаш. Конкретный преступник-шамычым эше ончыкташ ок лий гынат, материал-шамыч уло, кудын основныйже преступлений ыштыше-шамычын кычаштым почын керташ лиеш.

Тиде 8 ноябрь вашеш йӱдым лийын

Йӱд ночко, тӱтыран. Восток могырым йӱштӧ мардеж пуэн. Красноармеец-шамыч пеш чот кылмыше кидыштым ырыктен тул йыр чумырген шогалыныт. Ончылно—йӱд пычкемышыште Турецкий вал шемын койын. Тудо иман проволка-шамыч дене леведалтын да чыла вере пулемет ден орудий-шамычым шындылме улмаш, садлан тудо Крымыш кайме корнышто эртен каяш лийдыме преграда гай койын. Тудын укреплениже шеҥгелне, Перекопын вичкыж перешейкыже шеҥгелне барон Врангельын—пытартыш генералын войскаже шоген.

53-шо полк штурмлан ямдылалтын. Боец-шамыч, винтовкыштым мландыш шогалтен, пытартыш приказым вучен шып шогеныт. Теве полк дек икмыняр всадник-шамыч кудал толын. Нунын кокла гыч кӱчык шинеляжге имне ӱмбач волыш да батальонын командиржге дек ошкыльо.

—Командующий, Фрунзе йолташ... боец-шамыч икте-весышт коклаште шып ойлат.

Батальонын командиржге ончыко лекте, кидшым картузшо дек ыштыш.

—Отставить!, — Фрунзе гына командым пуыш.—Обстановкым мый палем. Икмыняр минута гыч атакым каена...

Фрунзе кӱсенже гыч часым лукто. Кенета мемнан артиллерий залп ден лӱен колтыш. Сиваш ӱмбачын нелэ снаряд-шамыч эртеныт.

Артиллерийын залпше почеш, шып лийме жапыште, командующийын спокойный йӱкшӧ шергылте.

Йошкар боец—йолташ-шамыч! Мый тендам чыла угнетенный-шамыч пайремын кумышо годовщинаже—октябрь дене саламлем.

Тиде 1920 ийын 8 ноябрь вашеш йӱдым лийын.

Командующийын кӱчык речьшым куатле красноармейский „ура“ леведе. Тудо шинель урвалтежым ӱштышкыжӧ чыкен, полк ончылно шоген. Вараже воктен шогышо красноармеецын кидше гыч винтовкым нале да, кидше дене солалтен, ончыко Сиваш велыш, неприятельский окоп-шамыч ӱмбак кайыш. Боец-шамыч шке командующийышт почеш тарванышт. Южышто виян „ура“ кычкырмаш шергылтын. Ошо-шамыч орышо гай пулемет гыч лӱяш тӱҥальыч. Винтовкым кӱшкӧ нӧлтен, фронтын командующийже, большевик Михаил Васильевич Фрунзе вӱдым келын каен. Тудын деч то пурлаштыла, то шолаштыла снаряд-шамыч пудештылыныт да тудын фигуржым раш волгалтареныт. Икмыняр тӱжем боец-шамыч Сивашын йӱштӧ вӱдшым келын тудын почеш ошкылыныт. Ала кушто муро шокташ тӱҥалын. Самырык йӱк шергылтын:

„Вставай, проклятьем заклейменный...“

Тунамак моло тӱҥальыч:

„Весь мир голодных и рабов...“

А вараже Турецкий валым штурмоватлаш онгыш шумеш вӱдым келын кайыше чумыр полк мурен.

„Это есть наш последний и решительный бой,
С Интернационалом воспрянет род людской...“

Турецкий вал могырым артиллерий перен. Мланде чытырналте, но боец-шамыч чарныде ончыко каят. Теве иман проволокым кум рядше кӱрлалте. Фрунзе первый цепьыште. Тудо Владимир Ильич Ленинын тудлан возымыжым шарна: —Кеч кузе гынат, противникын ваче ӱмбаланже Крымыш пураш кӱлеш.

Ленинын мутшо, партийын мутшо—тудлан закон. Тыге тудо шке воспитатлалтын ыле, тыгак пролетарский полководец шкенжын боецше-шамычым воспитатлен. Пулеметный тулын талышнымыже жапыште, снаряд-шамычын йӱр семын герой боец-шамыч Турецкий вал воктекрак лишемыныт, пытартыш ударлан ямдылалтыныт.

Кок ий гыч, тиде мондалтдыме йӱдым шарналтен, Михаил Васильевич Фрунзе возен:

„Чыла линийыштат сеҥымашым, моткоч чапле сеҥымашым ыштен шуктымо ыле. Но тудо мланна шергын логалын. Пашазе класс ден крестьянство контрреволюцийын пытартыш ударжылан шкенжын 10 тӱжем эн сай эргыштын вӱрышт дене вашмутым пуэн.

Крымыш пурымаште пашазе ден кресаньык паша верч колышо тиде 10 тӱжем герой-шамычын шарнымаш чыла шемер-шамычын сознанийыштыш курымешлан волгыдо да илыше кодшаш“.

Отв. редактор —
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—1006. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.